

Flyktingar och bostäder s. 16

Sverige har en stor generell bostadsbrist. De senaste åren har det funnits fler hushåll i landet än bostäder. Det handlar inte längre om att tvingas acceptera långa resor utan det handlar om vilka hushåll som ska dela bostad med andra hushåll – om alla ska kunna ha en egen bostad måste det finnas minst lika många bostäder som hushåll.

Den som har pengar kan köpa en bostadsrätt eller en villa. En privat hyresvärd kan hyra ut en ledig lägenhet till en vän. Men för den som saknar kontakter eller pengar så är köandet i den kommunala bostadsförmedlingen det sätt som alla förr eller senare kan skaffa en bostad på.

En kommun som köper 20 bostäder kan inte hyra ut dem enbart till nyanlända. Det skulle vara etnisk diskriminering enligt diskrimineringslagen. Men när kommunen har 20 nyanlända hushåll i ett tillfälligt boende så måste kommunen prioritera. Ska den ensamstående unge mannen som bott 2 år på förläggningen och just fått uppehållstillstånd få förtur framför en ensamstående ung person som under tre år önskat sig ett eget boende, men tvingats bo kvar hos sina föräldrar. Är behoven lika och ska kötiden avgöra eller ska den ena personen få social förtur?

Om vi ändrar exemplet så att den nyanlända inte är ensamstående utan en familj med minderåriga barn, hur högt ska deras behov prioriteras?

Många kommuner löser idag detta problem genom att bygga enkla bostadsmoduler med tunna väggar. Det gör att människor får tak över huvudet som en tillfällig lösning. Vilken förtur ska en människa som bor under dessa förhållanden ha till ett permanent och "normalt" boende?

Under många år framöver kommer det att finnas fler hushåll än bostäder. Besluten kring vem som ska få och inte få bostad kommer att vara känsliga och kan lätt leda till främlingsfientlighet.

Den viktigaste utgångspunkten är att inte sätta människor mot varandra. Den som fått uppehållstillstånd måste få "konkurrera" på lika villkor

som den som bott hela sitt liv i Sverige om de "sociala" lägenheterna. Det innebär att överenskommelser om vems sociala behov som väger tyngst i varje enskilt fall måste göras. Nationellt kan frågan ställas:

- Hur mycket får subventioner till nybyggande kosta – hur viktigt är det att komma till rätta med bostadsbristen i jämförelse med att t.ex. satsa på skola och omsorg?

Kommuner har olika strategier. Här är några urval:

- Kommunen kan köpa bostadsrätter eller radhus för att hyra ut till nyanlända eller andra med stort bostadsbehov. Fördelen med det är att det blir fler lägenheter som kan fördelas efter sociala kriterier. Om alla lägenheter ska hämtas ur den kommunala bostadskön kommer kötiden för den som inte har någon social förtur att bli orimligt lång. Nackdelen är att bostaden köps på en öppen marknad. Reaktionen kan komma från såväl andra spekulanter som grannar.
- Måste nyanlända ha samma rättigheter som andra svenskar och bo likadant? Flera av riksdagens partier tycker att de nyanlända inte har rätt till alla sociala förmåner. De har fått skydd i Sverige från krig och förtryck, vilket uppväger att de inte får samma rättigheter som andra. Lång tid i modullösningarna är en kommunal variant av detta tänkande.

Både lokalt och nationellt finns det idag två huvudlinjer:

- Inga nya flyktingar (åtminstone tillfälligt stopp) och sämre villkor för de nyanlända (t.ex. M och SD).
- Begränsa antalet flyktingar som kommer hit (åtminstone tillfälligt) men alla som har fått uppehållstillstånd har rätt till likabehandling (t.ex. MP och S och andra partier som försvarar den flyktingöverenskommelse som gäller fram till 2020).

En flykting har enligt Europakonventionen rätt till en individuell prövning av sin rätt till skydd. Den rätten gäller bara om personen

lyckas nå det svenska territoriet. Vi har idag en mängd regler både på EU-nivå och på svensk nivå som ska hindra flyktingar från att ta sig in. EU och Turkiet samarbetar får att hålla kvar flyktingarna utanför EU. Österrike har satt en siffra, inte fler än 80 flyktingar per dag. Sverige har inte satt en sådan siffra men vår politik leder till att ungefär så många tar sig hit idag.

- Har flyktingar rätt att komma till Sverige och vad innebär i så fall den rätten?
- Har ett land en rätt att säga att vi tar emot så här många flyktingar – andra länder får ta hand om resten. Kan EU tvinga de länder som inte vill ta emot flyktingar att göra det?
- Har en kommun rätt att säga att vi har bostadsbrist och kan inte ta emot flyktingar eller kan riksdagen anvisa flyktingar till motvilliga kommuner?

De som inte vill ta emot flyktingar åberopar alltid någon form av demokratisk positivism. Vi har rätt att fatta majoritetsbeslut i frågan. Det är ingen skillnad på en svensk kommun eller ett land som Ungern. Den som är demokratisk positivist fullt ut menar att majoriteten har rätt att helt låta bli att ta hänsyn till alla andra.

De som vill ta ansvar för flyktingar inser att riksdagen måste bestämma vilken kommun som har ansvaret för de flyktingar som har beviljats ett uppehållstillstånd. Annars skulle alla kommuner kunna säga nej. Frivillighet hos kommunerna fungerar bara när antalet flyktingar är lågt.

På samma sätt är det i EU. Frivillighet fungerar bara om antalet flyktingar är lågt. Är det högt måste EU antingen ha gemensamma minimiregler och anvisa flyktingarna till olika länder som får bedöma deras flyktinskäl enligt (minst) EKMR:s minimikrav. Gör EU så kan Sverige ha mer generösa principer både för åldersprövningar och familjeåterföreningar än andra EU-länder.

Utan statligt tvång skulle många kommuner vägra ta emot flyktingar med hänvisning till bostadsbrist och utan EU-tvång skulle vissa

länder inte ta emot en enda flykting. Om EU låter flyktingarna fritt välja land så kommer länderna att tävla om att vara sämst.

Att förena idén om varje människas rätt att söka asyl, med att ett land måste ha förmåga och resurser för att ta hand om varje asylsökande som får uppehållstillstånd är inte enkelt.